

Tygodnik Gospodarczy

Rok IV

Poznań, dnia 12 czerwca 1948

Nr 24

TREŚĆ: Przepisy normujące pracę kobiet — Oszacowanie budowli podlegających przymusowemu ubezpieczeniu (str. 270) — Poradnik księgowego (str. 272) — Praktyka i wykładnia prawa skarbowego (str. 272) — Kronika skarbowa (str. 273) — W sprawie wyrobu i sprzedaży lodów spożywczych (str. 274) — Łączenie, przenoszenie lub likwidacja przedsiębiorstw i zakładów przemysłowych (str. 275) — Wystawa Ziemi Odzyskanych w Wrocławiu (str. 276) — Konserwacja budynków fabrycznych (str. 276) — Kłmunikaty (str. 279) — Kartoteka.

Przepisy normujące pracę kobiet

Zasadniczym przepisem prawnym normującym zatrudnianie kobiet jak również i młodocianych jest ustawa z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet (Dz. U. R. P. nr 65, poz. 636) w brzmieniu ustawy z dnia 7 listopada 1931 r. (Dz. U. R. P. nr 101, poz. 733). W okresie powojennym ustawa ta uległa dwukrotnym zmianom. Pierwsza zmiana wprowadzona została dekretem z dnia 29 września 1945 r. (Dz. U. R. P. nr. 43, poz. 236) i dotyczyła jedynie zatrudniania młodocianych pracowników. Druga i ostatnia zmiana wprowadzona została ostatnio uchwaloną ustawą z dnia 28 kwietnia 1948 r. (Dz. U. R. P. nr 27, poz. 182). Ta ostatnia dotyczy wyłącznie pracy kobiet, a w szczególności zajmuje się za gadnieniem pracy kobiety ciężarnej.

W niniejszym artykule pragnę omówić tę ostatnią ustawę na tle tych przepisów dotyczących sprawy zatrudniania kobiet, które dotychczas obowiązywały.

Wspomniana na wstępie podstawowa ustawa z dnia 2 lipca 1924 r. dotyczy kobiet zatrudnionych w zakładach pracy przemysłowych, górniczych, hutniczych, w handlu, biurowości, komunikacji i przewozie oraz w innych zakładach pracy, choćby na zysk nie obliczonych, a prowadzonych w sposób przemysłowy, niezależnie od tego, czy te zakłady pracy są własnością prywatną, państwową czy samorządową.

Zabronione jest zatrudnianie kobiet w warunkach specjalnie niebezpiecznych i szkodliwych dla zdrowia oraz przy robotach ciężkich lub niebezpiecznych dla zdrowia, moralności i dobrych obyczajów, a w szczególności przy transmisjach, przy szkodliwie działających na organizm procesach chemicznych oraz przy dźwiganiu ciężarów.

Jeden z przepisów wykonawczych, wydanych na podstawie ustawy z dnia 2 lipca 1924 r., a mianowicie rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 3 października 1933 r. o robotach

wzbronionych młodocianym i kobietom (Dz. U. R. P. nr 78, poz. 484) zawiera w załączniku nr. 2 spis robót wzbronionych kobietom z podziałem na poszczególne gałęzie przemysłu. Spis ten jest dość obszerny i zawiera ponad 80 pozycji, dlatego też wyliczenie ich nie jest możliwe w ramach niniejszego artykułu.

Oprócz ograniczeń w zatrudnianiu kobiet z punktu widzenia rodzaju wykonywanej czynności, istnieją dalsze ograniczenia co do czasu pracy kobiet. Kobiety nie mogą być zasadniczo zatrudniane w nocy i odpoczynek nocny kobiet powinien trwać co najmniej 11 godzin bez przerwy i obejmować czas między godz. 8-ą wieczór a 6tą rano w zakładach pracujących na jedną zmianę oraz czas między godziną 10-tą wieczór i 5tą rano w zakładach pracujących na dwie zmiany. Reguła ta posiada jednak wyjątki i przepisy te nie obowiązują w stosunku do kobiet niemłodocianych (powyżej 18tu lat) w wypadkach przewidzianych w artykule 8 litera a oraz art. 11 lit. a ustawy o czasie pracy w przemyśle i handlu z dn. 18 grudnia 1919 r. z wyjątkiem zakładów wchodzących w zakres przemysłu wytwórczego i przetwórczego. Jak wiadomo art. 8 lit. a ustawy o czasie pracy omawia pracę w czasie zaszyłych żywiołowych wydarzeń lub nieszcześliwych wypadków, gdy praca jest konieczna dla zapewnienia bezpieczeństwa pracujących, dla utrzymania w całości zakładu pracy i umożliwienia dalszego jego ruchu oraz dla wykonania robót, mających na celu zapobieżenie zepsuciu materiałów lub urządzeń mechanicznych.

Art. 11 lit. a omawia roboty konieczne ze względu na ich użyteczność społeczną i codzienne potrzeby ludności, a w szczególności dla utrzymania w ruchu wodociągów, oświetlenia, dla oczyszczenia, przy komunikacji, w aptekach, w hotelach i jadłodajniach, w kąpielach rzecznych i morskich i kąpielach w miejscach kuracyjnych, w zakładach służących opiece chorych oraz w tea-

trach i widowiskach publicznych. Dalszym wyjątkiem od reguły zakazu zatrudniania kobiet w porze nocnej są wypadki, gdy przerabiane są surowce lub półprodukty ulegające bardzo szybko zepsuciu, o ile prace te są niezbędne dla zabezpieczenia tych materiałów przed zepsuciem. W tym ostatnim wypadku konieczne jest uzyskanie uprzedniego zezwolenia inspektora pracy właściwego okręgu.

Zakłady pracy zatrudniające kobiety obowiązane są zainstalować pewne urządzenia socjalne i higieniczno-sanitarne specjalnie dla kobiet i to w zależności od ilości zatrudnionych kobiet. I tak przedsiębiorca, który zatrudnia powyżej 5-ciu kobiet, obowiązany jest do urządzenia dla nich oddzielnych ustępów, szatni i umywalni. W zakładach, gdzie zatrudnionych jest ponad 100 kobiet, powinien być urządzony żłódek dla niemowląt oraz urządzenia kąpielowe.

Praca kobiet w okresie ciąży podlega specjalnej ochronie prawa, wzmocnionej ostatnio ustawą z 28. IV. 1948 r., a mianowicie:

poczynając od 6-tego miesiąca ciąży kobieta, o ile jest zatrudniona przy pracy uciążliwej, powinna być w miarę możliwości skierowana do pracy lżejszej i dogodniejszej z tym, że zarobek jej nie może być niższy od przeciętnego zarobku z ostatnich 3-ch miesięcy. Wszelkie spory, które mogłyby zaistnieć na tle przesunięcia do innego rodzaju pracy rozstrzyga inspektor pracy, który ma prawo również wydać decyzję z własnej inicjatywy. Decyzja inspektora pracy zalecająca przesunięcie do innej pracy może być wydana tylko na podstawie pisemnej opinii lekarza i w każdym przypadku jest ostateczna.

Tak zwany okres ochronny dla kobiety w stanie ciąży przed i po rozwiązaniu wynosi łącznie 12 tygodni, z których co najmniej 2 tygodnie powinny przypadać przed porodem, a co najmniej 8 po porodzie. Pozostałe 2 tygodnie kobieta może wykorzystać dowolnie, albo bezpośrednio przed obowiązkową dwutygodniową przerwą przed porodem albo też bezpośrednio po obowiązkowej ośmiotygodniowej przerwie po porodzie. W okresie tych obowiązkowych przerw nie wolno jest zatrudniać kobiety nawet na jej życzenie lub za jej zgodą.

Umowa o pracę z kobietą ciężarną nie może być wypowiedziana ani rozwiązana przez cały o-

kres ciąży, jak również w czasie przewidzianej przerwy w pracy po porodzie. Warunkiem jest jednak, by kobieta ta zatrudniona była w danym zakładzie pracy przynajmniej od 3-ch miesięcy. Jeżeli umowa o pracę została zawarta na czas określony lub na czas wykonania określonej roboty i wygałaby w okresie 4-ch miesięcy przed porodem — umowa taka ulega przedłużeniu do dnia porodu. Zarówno w okresie ciąży, jak w czasie przerwy po porodzie wolno jest rozwiązać umowę o pracę z ważnych przyczyn lub z winy pracownicy, wymagana jest jednak na to zgoda Rady Zakładowej lub Delegata. Jeżeli brak jest jednomyślnego zdania między pracodawcą a Radą Zakładową lub Delegatem, wówczas obie strony mogą zwrócić się do Komisji Pojednawczo-Rozjemczej przy właściwym obwodowym inspektorze pracy, działającej zgodnie z art. 32 dekretu z dnia 6 lutego 1945 r. o utworzeniu rad zakładowych w brzmieniu aktualnie obowiązującym. Jeżeli w danym zakładzie pracy nie istnieje Rada Zakładowa lub Delegat, wówczas rozwiązanie umowy o pracę wymaga zgody obwodowego inspektora pracy. W obydwóch wypadkach zarówno decyzja Komisji Pojednawczo-Rozjemczej, jak i decyzja obwodowego inspektora pracy są ostateczne.

Przepisy ustawy z dnia 28. IV. 1948 r. chronią najsilniej okres 4-ch miesięcy przed porodem. W okresie tym nawet z ważnej przyczyny nie może nastąpić rozwiązanie umowy o pracę, chyba że zakład pracy ulega kompletnej likwidacji.

Zatrudnianie w godzinach nadliczbowych oraz poza stałym miejscem pracy nie może mieć miejsca w odniesieniu do kobiet od czwartego miesiąca ciąży począwszy, jak również kobiet posiadających dzieci w wieku do 18-tu miesięcy. Do tych kategorii pracownic nie mają również zastosowania wszelkie wyjątki od zakazu pracy kobiet w nocy. Stan ciąży powinien być stwierdzony świadectwem lekarza.

Karmiącym matkom przysługuje prawo korzystania w ciągu godzin pracy z dwóch półgodziny przerw w pracy, które wlicza się do godzin pracy.

W zakończeniu warto nadmienić, że ostatnie przepisy wprowadzone ustawą z dnia 28. IV. 1948 roku w odniesieniu do kobiet ciężarnych weszły w życie z dniem ich ogłoszenia tzn. z dniem 21-go maja 1948 r.

inż. T. Skusiewicz

Oszacowanie budowli podlegających przymusowemu ubezpieczeniu

1. Uwagi wstępne — W nr 22/48 Tygodnika Gospodarczego wspomnieliśmy, w artykule dotyczącym niektórych przepisów o przymusowym ubezpieczeniu budowli od ognia, o rozporządzeniu Ministra Skarbu normującym przymus ubezpieczenia budowli od ognia. Przy omawianiu różnych zagadnień pominęliśmy oszacowanie budowli.

Oszacowanie budowli ma zasadniczy wpływ na wysokość składek ubezpieczeniowych, gdyż

stanowi ono podstawę dla obliczenia składek. Powszecchny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych może w każdym czasie dokonać ponownego oszacowania budowli i ustalenia sumy ubezpieczenia, a co dziesięć lat obowiązany jest on dokonać na gruncie, gdzie znajduje się budowla, rewizji celem sprawdzenia stanu ubezpieczonych budowli i uwzględnienia zmian, które zaszły. P. Z. U. W. jest również obowiązany dokonać oszacowania budowli na gruncie na żądanie właściciela budo-

wli. Rewizja ubezpieczeń może być dokonana także w każdym czasie według swobodnego uznania P. Z. U. W. niezależnie od upływu dziesięcioletniego terminu lub wniosku właściciela budowli.

W okresie powojennym a w szczególności w roku 1947, byliśmy świadkami na wielu terenach rewizji ubezpieczeń dokonanych przez P. Z. U. W. W większości wypadków, dla takich nowych oszacowań posługiwano się oszacowaniami przedwojennymi. Oszacowania przedwojenne grają nadal poważną rolę i są podstawą do obliczania sumy ubezpieczenia, o czym świadczy również zarządzenie Ministra Skarbu, (Nr D. VII, 40/1/48) z dnia 4 stycznia 1948 r., które podwyższa sumy ubezpieczenia budowli.

2. Zarządzenie podwyższające sumy ubezpieczenia budowli. — Zarządzeniem z dnia 4 stycznia 1948 r. Minister Skarbu podwyższył z dniem 1-go stycznia 1948 r. sumy ubezpieczenia budowli. Zmianą tą są w szczególności dotknięte budowle położone na wsi oraz budowle związane z gospodarstwem rolnym a położone w miastach i miasteczkach.

Sumy ubezpieczenia budowli, położonej na wsi oraz budowli, związanych z gospodarstwem rolnym a położonych w miastach i miasteczkach, podwyższa się: a) na terenie województw poznańskiego, pomorskiego i śląskiego oraz na terenie Ziem Odzyskanych, do wysokości 80-krotnej w stosunku do szacunku ubezpieczeniowego przedwojennego;

b) na terenie województw pozostałych w wysokości 100-krotnej w stosunku do szacunku ubezpieczeniowego przedwojennego.

Sumy ubezpieczenia budowli, podlegających przymusowemu ubezpieczeniu od ognia, położonych w miastach i miasteczkach a nie związanych z gospodarstwem rolnym, obowiązują w wysokości 30-krotnej w stosunku do szacunku przedwojennego.

Widzimy więc, że podwyższenia dotyczące budowli położonych na wsi oraz związanych z gospodarstwem rolnym są znaczne. Natomiast podwyżka dokonana w stosunku do innych budowli będzie na wielu terenach nieistotna, gdyż i tak powojenne oszacowania przyjmowały wysokości 30krotne w stosunku do szacunku przedwojennego.

W związku ze zmianą sumy ubezpieczenia, która jest podstawą dla obliczenia składek, ulegną odpowiedniej zmianie z dniem 1 stycznia br. składki należne za budowle ubezpieczone przymusowo od ognia, a także odszkodowania wypłacane za szkody pogorzelowe.

3. Oszacowanie. — Jak wspomnieliśmy, z inicjatywy P. Z. U. W. lub na żądanie właściciela budowli, może być dokonane każdej chwili ponowne oszacowanie budowli, a więc i ustalenie sumy ubezpieczenia. Za oszacowanie na gruncie budowli, dokonane na żądanie właściciela, pobiera się opłaty. Inne oszacowania są wolne od opłat.

Oszacowanie winno odpowiadać wartości od budowy, ustalonej na podstawie norm szacunkowych z uwzględnieniem cen materiałów budowlanych i robocizny w danej miejscowości oraz

stopnia zużycia budowli w chwili oszacowania. Widzimy więc, że podstawowymi elementami są wartość odbudowy oraz stopień zużycia budowli. Korzystnego położenia budowli i wartości ziemi nie bierze się w rachubę. Nie uwzględnia się również murów piwnicznych i fundamentów, znajdujących się poniżej poziomu gruntu, chyba że chodzi o zamieszkałe suteryny. W razie zmiany cen materiałów i robocizny, P. Z. U. W. dokonywa odpowiedniej ogólnej zmiany sum oszacowania, które ogłasza w Monitorze Polskim. Zmiana obowiązuje od daty ogłoszenia. Od tej daty ulegają również odpowiedniej zmianie składki i odszkodowania. W wypadku tak dokonanej zmiany, na żądanie właściciela budowli P. Z. U. W. jest jednak obowiązanym do przeszacowania budowli na gruncie.

Przedmioty ruchome, przymocowane do budowli na stałe, oraz urządzenia wewnętrzne młynów i wiatraków podlegających przymusowemu ubezpieczeniu — uwzględnia się przy oszacowaniu tylko na pisemne żądanie właściciela budowli. Właścicielowi służy prawo wypowiedzenia ubezpieczenia tychże przedmiotów na piśmie u inspektora powiatowego P. Z. U. W. na dwa miesiące przed upływem roku kalendarzowego.

4. Dowody ubezpieczenia i sprzeciwy. — Właściciel budowli lub osoba przez niego upoważniona są uprawnione do brania udziału w oszacowaniu przeprowadzonym na gruncie budowli. Organ P. Z. U. W. dokonujący oszacowania lub przeszacowania obowiązany jest wezwać właściciela do wzięcia udziału w czynnościach. Właściciel może żądać okazania obowiązujących norm oszacowania, taryfy składek tudzież zaznaczenia w akcie szacunkowym swego oświadczenia co do wartości budowli. P. Z. U. W. jest zobowiązany do przesłania właścicielowi budowli dowodu ubezpieczenia, w którym powinna być podana suma ubezpieczenia wszystkich budowli, tworzących oddzielną nieruchomość oraz przypadająca za ich ubezpieczenie składka roczna.

Jeżeli właściciel budowli nie zgadza się na sumę ubezpieczenia ustaloną przez P. Z. U. W., może w ciągu miesiąca od chwili otrzymania dowodu ubezpieczenia wnieść sprzeciw do inspektora powiatowego P. Z. U. W. podając zarazem sumę, na jaką — jego zdaniem — budowla winna być oszacowana. Niewysłanie odpowiedzi przez inspektora powiatowego P. Z. U. W. w ciągu dwóch tygodni od dnia otrzymania sprzeciwu uważa się za przyjęcie wniosku właściciela budowli. Jeżeli natomiast inspektor powiatowy P. Z. U. W. w tym czasie wyśle odpowiedź odmowną, właściciel budowli może w ciągu dwóch tygodni od otrzymania takiej odpowiedzi żądać ostatecznego ustalenia sumy ubezpieczenia przez komisję szacunkową, złożoną z rzeczoznawcy, wyznaczonego przez siebie, przedstawiciela P. Z. U. W. oraz rozjemcy, wybranego przez obie strony lub w braku zgody wyznaczonego przez przewodniczącego powiatowej rady narodowej lub prezydenta albo burmistrza. Do czasu ustalenia sumy ubezpieczenia przez komisję szacunkową obowiązuje suma ubezpieczenia podana w dowodzie ubezpieczenia.

dr Z. Nowakowski

Poradnik księgowego

Bieżące księgowanie transakcji.

Jedno z najważniejszych rozporządzeń w zakresie księgowości stanowi na odcinku wymogów skarbowych rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 31 października 1946 r. o księgach handlowych, uproszczonych i podatkowych (Dz. U. R. P. nr. 65 z dnia 30 listopada 1946 r. poz. 365). Stwierdzić musimy między innymi i na tym miejscu, że dotychczas przez wielu księgowych czy innych zainteresowanych rozporządzenie to nie jest dokładnie opanowane i praktycznie stosowane. Zbyt pobieżne czytanie tekstu samego rozporządzenia powoduje w rezultacie cały szereg usterek i błędów zarówno natury formalnej jak i rzeczowej. Ujemne skutki nieprzestrzegania obowiązujących ustaw czy rozporządzeń występują najczęściej po przeprowadzonej lustracji czy rewizji skarbowej ksiąg i wówczas na wypadek odrzucenia ksiąg handlowych znajdujemy się w sytuacji, która nie tylko że jest trudna do sprostowania, lecz co najważniejsze, pociągającej za sobą sankcje w postaci domiarów a nawet grzywny przy zastosowaniu obowiązującego prawa karno-skarbowego. Do często popełnianych błędów w księgowości zaliczyć wypada nieprzestrzeganie bieżącego księgowania dokonywanych transakcji handlowych.

Rozporządzenie Ministra Skarbu na wstępie cytowane mówi w § 6 pkt. 2 wyraźnie:

„Księgowość podatnika winna ujawniać bieżąco codziennie wszystkie dokonane transakcje. Transakcje te powinny być zaksięgowane na odpowiednich kontach najpóźniej w ciągu dwóch tygodni od dnia zawarcia transakcji bądź od dnia otrzymania dokumentu, o ile go otrzymano po dniu zawarcia transakcji.”

Cytując powyższy wyciąg z rozporządzenia mamy na myśli obowiązek codziennego ujawniania w księgach wszystkich bieżąco dokonywanych transakcyj. W praktyce sprawa ma się niestety odmiennie, a mianowicie są przedsiębiorstwa, które przestrzegają tego przepisu.

- a) li tylko w odniesieniu do transakcyj gotówkowych,
- b) do transakcyj gotówkowych oraz tych wszystkich, w których dane przedsiębiorstwo występuje jako sprzedawca.

W pierwszym przytoczonym wypadku prowadzi się bieżąco raport kasowy lub księgę kasową codziennie zamykaną saldem na dzień następny, w drugim zaś oprócz księgi lub raportu kasowego prowadzi się księgę faktur wychodzących.

Niestety tego rodzaju załatwienie sprawy nie jest wystarczające i nie odpowiada tym wymogom, jakie nakreśliło wyraźnie rozporządzenie Mi-

nistra Skarbu o prowadzeniu ksiąg handlowych, uproszczonych i podatkowych. Zapomina się bowiem o wszystkich innych transakcjach kredytowych jak również o dokonywanych obrotach bankowych.

Księga kasowa czy też raport kasowy jest zastępczym materiałem dawniejszego dziennika, zawierającego transakcje gotówkowe, a prócz tego prowadzono dziennik dla transakcyj kredytowych. Księga faktur wychodzących nie wystarcza i dlatego obok księgi kasowej należałoby zaprowadzić ponadto dziennik (tzw. kładę), w którym należy bieżąco i codziennie notować wszelkiego rodzaju transakcje kredytowe, przelewy bankowe itp. Tego rodzaju księga-dziennik jest niezbędna w większych przedsiębiorstwach, — w mniejszych natomiast można posługiwać się takim raportem dziennym, który obok transakcyj gotówkowych uwzględniałby w następnych kolumnach transakcje kredytowe. W ten sposób zachowamy chronologiczne i bieżące księgowanie, a ponadto kolejność numerów wszystkich dowodów. Ukazały się odpowiednie raporty kasowe jako druki urzędowe, które są do nabycia w urzędach skarbowych, a ponadto odpowiedni druk wydała firma „Perfecta” w Poznaniu.

Jeżeli chodzi o dziennik dla notowania transakcyj kredytowych, to wystarczy tutaj zwykła księga handlowa dwukolumnowa, w której codziennie i bieżąco wpisujemy transakcje.

Na rozprawienie dokonanych zapisów w raportach i księgach na odpowiednie konta według pewnego przyjętego planu lub jak to powszechnie się już stosuje według obowiązującego jednolitego planu kont mamy czas dwa tygodnie, to znaczy, że taka zaległość tych prac jest dopuszczalna.

Powyższe uwagi dotyczą wszystkich tych przedsiębiorstw, które prowadzą księgi handlowe i uproszczone. Co do tych przedsiębiorstw, które mają obowiązek prowadzenia ksiąg podatkowych, mamy odmiennie wymogi, ograniczające się tylko do spraw zasadniczych z uwagi na stosowanie wobec nich przeciętnych norm zyskowności i obrotu według dysponowanego materiału.

Nieprzestrzeganie wyżej cytowanego paragrafu z rozporządzenia Ministra Skarbu o księgach handlowych, uproszczonych i podatkowych może powodować w konsekwencji usterkę nie tylko formalną, lecz i rzeczową, która w rezultacie stanowi materiał podstawowy do odrzucenia wadliwie prowadzonych ksiąg.

mgr Maksymilian Nowicki

Praktyka i wykładnia prawa skarbowego

Ulgi inwestycyjne.

I. G. Poznań — Pytanie: W związku z ukazaniem się w Nr 35/47 Tyg. Gospodarczego artykułu omawiającego ustawę o ulgach inwestycyjnych, zapytuje, czy ustawa ta może być zastosowana w następującym wypadku:

1. Firma uzyskała wykazany w księgach handlowych dochód za czas od 1 stycznia do 13 czerwca 1947 r. w kwocie zł...

2. Suma ta została zużyta całkowicie na odbudowę nieruchomości, zniszczonej w 75% w czasie działań wojennych.

3. Dochód ten został zadeklarowany Urzędowi Skarbowemu dopiero 30 lipca 1947 r. i nie zostały wpłacone za okres powyższy zaliczki miesięczne na poczet podatku dochodowego. Czy wobec tego można uważać, że ponieważ dochód firmy nie został opodatkowany przed dniem 13 czerwca 1947 r. a zużyto go na cele inwestycyjne podlega ustawie o ulgach inwestycyjnych z dnia 2 czerwca 1947 r. i na zasadzie art. 2 jest wolny od podatku dochodowego, mimo że pochodzi z legalnych źródeł dochodu, które ujęto w bilansie otwarcia 1945 r.

Ułgi inwestycyjne będą miały zastosowanie w danym przypadku mimo ujawnienia w księgach handlowych dochodów, z których wydatki inwestycyjne zostały pokryte.

Okólnik bowiem Ministerstwa Skarbu z dnia 21 lipca 1947 r. Nr 269 w sprawie ustawy o ulgach inwestycyjnych stwierdza w części dotyczącej art. 2 ust. 1 pkt. 1 ustawy co następuje: „Przepis, że sumy wydatkowane na inwestycje nie podlegają dochodzeniu co do ich pochodzenia, oznacza, że władze skarbowe nie będą dochodziły pochodzenia tych sum z tytułu dotychczasowej działalności podatnika ani nie będą stosowały żadnych

sankcyj karnych, przewidzianych w karnych przepisach podatkowych z powodu zatajenia wzbogacenia wojennego lub dochodów albo *innego sposobu uchylenia się od opodatkowania* tymi podatkami w okresie od daty wyzwolenia do dnia 12 czerwca 1947 r. włącznie”.

A więc chodzi tu nie tylko o stosowanie ulg inwestycyjnych wobec podatników, którzy zataili wyraźnie swoje dochody w sposób uniemożliwiający władzom skarbowym ich ujawnienie, lecz również o tych, którzy w jakikolwiek sposób uchylali się od opodatkowania podatkiem dochodowym.

Urząd Skarbowy zaś nie wydał przed 13 czerwca 1947 r. w tej mierze decyzji wymiarowej na zaliczki za okres od 1 stycznia 1947 r. do 12 czerwca 1947 r. w trybie art. 126 dekretu o postępowaniu podatkowym, cytowany zaś okólnik na innym miejscu stwierdza, że „nie korzystają ze zwolnienia od podatku dochodowego także dochody zadeklarowane przed dniem 13 czerwca 1947 r. przez podatników podatku dochodowego zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 20 stycznia 1946 r. w sprawie obowiązku wpłacania zaliczki na podatek dochodowy”.

Kronika skarbowa

W sprawie kupna i sprzedaży złota w kraju.

Uchwała Generalnej Komisji Dewizowej Nr 42 z dnia 3 maja 1948 r.

Na podstawie art. 3 i 6 dekretu Prezydenta R. P. z dnia 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz. U. R. P. z 1938 r. Nr 86, poz. 584), zmienionego dekretem Prezydenta R. P. z dnia 2 września 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 87, poz. 549) Komisja Dewizowa podaje co następuje:

1. Zezwala się — aż do odwołania — na zakup na wolnym rynku złota nieprzerobionego we wszelkiej postaci, z wyjątkiem monet i złota w sztabach, następującym firmom i osobom:
 - a) firmom i osobom, trudniącym się zawodowo przemysłem złotniczym na zasadzie uprawnień, nadanych im przez właściwe władze;
 - b) osobom, trudniącym się zawodowo czynnościami techniczno-dentystycznymi, zrzeszonym w zarejestrowanych przez właściwe władze związkach i posiadającym odpowiednie uprawnienia (samodzielni technicy dentystyczni oraz pracownicy techniczno-dentystyczni)
2. Sprzedaż złota w postaci określonej w pkt. 1 niniejszej uchwały dopuszczalna jest jedynie, jeśli nabywcą jest Narodowy Bank Polski lub firmy i osoby, wymienione wyżej w pkt. 1.
3. Firmy i osoby, wymienione w pkt. 1 lit. a) i b), mogą korzystać z uprawnień, wynikających z niniejszej uchwały pod warunkiem prowadze-

nia rejestru obrotu złotem, niezależnie od prowadzenia normalnych ksiąg handlowych.

4. Po stronie przychodu rejestr winien zawierać następujące rubryki:
 - a) liczbę porządkową,
 - b) datę nabycia lub przyjęcia do przerobu złota,
 - c) imię i nazwisko lub firmę oraz dokładny adres sprzedawcy lub zleceniodawcy,
 - d) rodzaj, próbę i wagę brutto złota.

W momencie założenia rejestru należy wprowadzić do rejestru, jako pierwszą pozycję, remanent posiadanego przez firmę lub przyjętego do przeróbki złota nieprzerobionego we wszelkiej postaci z wyjątkiem monet i złota w sztabach.

Każda transakcja winna być potwierdzona oryginalnym dowodem nabycia, wystawionym przez sprzedawcę.

5. Po stronie rozchodu rejestr winien zawierać następujące rubryki:
 - a) liczbę porządkową,
 - b) datę sprzedaży, zwrotu lub oddania złota do produkcji we własnym lub cudzym zakładzie,
 - c) rodzaj, próbę i wagę brutto złota sprzedanego, zwróconego lub zużytego do produkcji,
 - d) imię i nazwisko lub firmę oraz dokładny adres nabywcy lub zleceniodawcy.
6. Wymieniony rejestr powinien być w taki sposób prowadzony, aby każda transakcja była uwidoczniła w osobnej pozycji.

- Rejestry i rachunki winny być przechowywane w sposób umożliwiający w każdej chwili kontrolę.
7. Przez wyrażenie „złoto w sztabach” należy rozumieć stopy złote, które:
 - a) zawierają co najmniej 900% czystego złota,
 - b) ważą ponad 1000 gramów,
 - c) opatrzone są cechą i numerem banku emisyjnego lub mennicy (krajowych lub zagranicznych).
 8. Nie należy uważać za „przedmioty złote, posiadające znamiona gotowych do użytku wyrobów”, przedmiotów, których wytwarzanie ze złota nie jest powszechnie przywiązane do ich normalnego przeznaczenia użytkowego.

W sprawie wyrobu i sprzedaży lodów spożywczych

W porze letniej lody spożywcze stają się w miastach jednym z głównych artykułów sprzedaży i popytu w kawiarniach i cukierniach a także w różnych kioskach, budkach i straganach na ulicach i placach. W związku z tym warto wyjaśnić, jak przedstawia się sprawa wytwarzania i sprzedaży lodów spożywczych z punktu widzenia obowiązujących przepisów prawnych, ponieważ pod tym względem wytwórcy jak i sprzedawcy tego artykułu są na ogół słabo poinformowani, często zaś nie orientują się zupełnie.

Rozróżnić tu musimy uprawnienie do wyrobu lodów spożywczych i uprawnienie do ich sprzedaży.

Wyrób lodów stanowił już dawniej i stanowi obecnie integralną część rzemiosła cukierniczego. Z tego względu zarobkowe trudnienie tym wytwórstwem zastrzeżone jest tylko osobie posiadającej kartę rzemieślniczą na pełne rzemiosło cukiernicze bądź kartę rzemieślniczą na rzemiosło cząstkowe tej gałęzi, tj. na lodziarstwo. Bez karty rzemieślniczej nikomu prowadzić przedsiębiorstwa tego rodzaju nie wolno. Wyjątek stanowią jedynie jadłodajnie, kawiarnie itp., którym wolno wyrabiać lody a także sprzedawać je, lecz tylko swoim konsumentom; takie wyjaśnienie mieści się w Instrukcji dla władz przemysłowych I i II instancji, wydanej przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu pod datą 12. 7. 1938 r. Nie ma podstaw do przypuszczenia, aby ten pogląd Ministerstwa, wyrażony w Instrukcji opartej na starej liście rzemiosł mógł obecnie ulec zmianie w związku z nową listą rzemiosł.

Art. 31 prawa przemysłowego postanawia, że uprawniony do prowadzenia przemysłu wytwórczego ma prawo bez specjalnego zgłoszenia sprzedawać wyroby danego rodzaju przemysłu także cudzej produkcji. Na tej podstawie osoba posiadająca kartę rzemieślniczą na cukiernictwo bądź na „lodziarstwo” ma prawo bez jakichkolwiek dalszych pozwoleń sprzedawać lody tak samo, jak piekarz swoje bułki czy rzeźnik swoje wyroby mięsne. Błędne jest mniemanie, jakoby do sprzedaży lodów wymagane było — poza kartą rzemieślniczą — osobne uprawnienie przemysłowe, czyli tzw. koncesja handlowa, wydana na podstawie przepisów o koncesjonowaniu handlu i czynności handlowych albo „potwierdzenie zgłoszenia przemysłu” wydane na podstawie art. 7 prawa przemysłowego.

Inna rzecz, jak daleko sięga to uprawnienie „do sprzedaży wyrobów danego rodzaju przemysłu” oparte na karcie rzemieślniczej, tj. czy sprzedaż ta może się odbywać tylko w wytwórni czy też gdziekolwiek i w jakiej bądź formie? Wymieniona już Instrukcja wyjaśnia nam w tej kwestii, co następuje:

„Uprawnienie do wytwarzania pewnych produktów zawiera w sobie integralne prawo do sprzedaży tych przedmiotów w danym zakładzie wytwórczym bez specjalnego zgłoszenia, przy czym o ile wytwórca wykonywa tę sprzedaż w swoim lokalu wytwórczym, nie jest ograniczony do sprzedaży jedynie towarów własnej produkcji, lecz wolno mu w lokalu tym sprzedawać wyroby danego rodzaju przemysłu także cudzej produkcji, byleby produkcja ta odbywała się wyłącznie w lokalu wytwórczym a nie w osobnym, nie łączącym się z tym lokalem sklepie lub w drodze handlu okrężnego.”

Instrukcja oparła się najwidoczniej na analogiach oddzielności przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, przewidzianych w przedwojennej ustawie o podatku obrotowym, analogiach ustalonych również w obecnie obowiązującym dekrete o tym podatku (Dz. Ust. z 1946 r., poz. 23). Według tych przepisów sprzedaż własnych wytworów nie stanowi oddzielnego zakładu handlowego, lecz tylko wtedy, gdy sprzedaż ta odbywa się w tym samym obejściu, w którym mieści się zakład przemysłowy (art. 9 ust. 2).

Tu należy dodać, że analogicznie jest ta kwestia ujęta w rozp. Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 11. III. 1948 r. o koncesjonowaniu handlu (Dz. Ust. poz. 105). Rozporządzenie to zwalnia od obowiązku uzyskania zezwolenia m. in. na „sprzedaż wyrobów własnej produkcji, jeżeli dokonywana jest z pomieszczeń, na które nie jest wymagane wykupienie oddzielnej karty rejestracyjnej” (art. 9 dekretu z dnia 21 grudnia 1945 r. o podatku obrotowym, Dz. Ust. z 1946 r. Nr 3, poz. 23), czyli pod warunkiem, że sprzedaż odbywa się w tym samym obejściu, w którym mieści się zakład wytwórczy.

Musimy zatem przyjąć, że wytwórca lodów może na podstawie karty rzemieślniczej bez osobnego „potwierdzenia zgłoszenia przemysłu” na sprzedaż wydanego na podstawie art. 7 prawa przemysłowego i bez osobnej koncesji handlowej wydanej na podstawie powyżej cytowanych przepisów o koncesjonowaniu handlu sprzedawać swój towar tylko we własnym warsztacie i w sklepie połączonym z wytwórnią. Sprzedaż w tych warunkach może być detaliczna i hurtowa, może ona odbywać się dla konsumentów i dla dalszych odsprzedawców.

Dzierżawa ¹⁾

W myśl przepisów Kodeksu Zobowiązań przez umowę dzierżawy wydzierżawiający zobowiązuje się dać dzierżawcy używanie i użytkowanie rzeczy lub prawa majątkowego, w szczególności prawo wytwarzania i pobierania pożytków przez czas oznaczony lub nieoznaczony, za zapłatą umówionego czynszu. Czynsz może być oznaczony w pieniądzach lub rzeczach zamiennych innego rodzaju albo w ułamkowej części pożytków.

Różnica między najmem i dzierżawą polega na sposobie wykorzystywania przedmiotu, który to sposób polega przy najmie tylko na używaniu przedmiotu a przy dzierżawie nie tylko na używaniu, lecz także na użytkowaniu, tj. pobieraniu owoców i innych pożytków. Używanie i użytkowanie nie może naruszyć substancji rzeczy. Substancję tę należy ocenić według pojęć gospodarczych tak, że możliwa jest dzierżawa np. kopalni lub lasu, jeżeli wydobywanie bogactw ziemnych lub wycinanie drzew następuje w granicach racjonalnej gospodarki.

Przedmiotem dzierżawy mogą być obok rzeczy także prawa (przy najmie tylko rzeczy) np. prawo polowania, rybołówstwa, patentowe itp. Przedmiotem dzierżawy mogą być tylko rzeczy nieużywalne, indywidualnie oznaczone, które nadają się do tego, aby przynosić pożytki. Czynsz dzierżawny może być oznaczony w pieniądzach bądź w rzeczach zamiennych, które mogą być płodami rzeczy dzierżawionej, oznaczonymi niezależnie od rezultatu gospodarczego wynikłego z użytkowania (np. 1 ctr. zboża z morgi), lub innymi rzeczami, bądź może być oznaczony w ułamkowej części pożytków, zależnej od ogólnej ilości pożytków osiągniętych (np. 1/5 część plonów z wydzierżawionego gruntu). Czynsz dzierżawny nie może być jednakże w przeciwieństwie do czynszu najmu oznaczony w pracy osobistej.

Umowa dzierżawy podobna jest do umowy najmu, dlatego Kodeks Zobowiązań stanowi, że do dzierżawy stosuje się odpowiednio przepisy o najmie (patrz najem), ze zmianami wskazanymi poniżej:

Umowa dzierżawy może być zawarta w dowolnej formie, jednakże zawarta na czas oznaczony, dłuższy niż rok, powinna być stwierdzona pismem. Jeżeli umowę dzierżawy zawarto na czas dłuższy niż lat trzydzieści,

Dzierżawa 2)

uważa się po upływie lat trzydziestu za zawartą na czas nieoznaczony.

Grunt może być wdzierżawiony wraz z inwentarzem żywym i martwym lub bez inwentarza. Gdy w umowie dzierżawnej nie zaznaczono, że przedmiotem dzierżawy jest także inwentarz, wówczas należy przyjąć, że przedmiotem dzierżawy jest tylko sam grunt bez inwentarza znajdującego się na gruncie. Jeżeli zaś w umowie postanowiono, że przedmiotem dzierżawy jest inwentarz bez bliższego określenia go, należy przez to rozumieć inwentarz żywy i martwy, jaki w chwili zawarcia umowy znajduje się na gruncie.

Dzierżawca, który objął inwentarz wdzierżawiającego, obowiązany jest utrzymywać go w/g zasad prawidłowej gospodarki. Jeżeli objął inwentarz żywy, obowiązany jest utrzymywać poszczególne jego sztuki i zastępować sztuki ubywającego w naturalnym toku rzeczy, młodymi uzyskanymi z inwentarza w granicach prawidłowej gospodarki. Inwentarz żywy, jak również martwy należy przez cały czas dzierżawy do wdzierżawiającego, dzierżawca ma jednak prawo dysponowania poszczególnymi sztukami inwentarza żywego, jednak tylko w granicach prawidłowej gospodarki i staje się właścicielem poszczególnych sztuk z chwilą jej wyłączenia z inwentarza dla celów konsumpcyjnych lub celem pozbycia.

Osoba trzecia nabywa więc zawsze własność sztuki inwentarza żywego, jeżeli nabywa ją od dzierżawcy gruntu. Jeżeli dzierżawca spowoduje większy ubytek sztuk inwentarza niż to odpowiada zasadzie prawidłowej gospodarki, obowiązany jest ubytek ten zastąpić, choćby musiał sztuki brakujące nabyć poza swoim gospodarstwem. Natomiast uzupełnienie sztuk ubywających z przyczyn, za które dzierżawca nie odpowiada, (np. w wypadku zarazy itp.) należy do obowiązków wdzierżawiającego, a jeżeli wdzierżawiający tego nie uczyni niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o ubytku, dzierżawca może uzupełnić także braki na rachunek wdzierżawiającego i potrącić ten wydatek z najbliższej raty dzierżawnej. Obowiązki dzierżawcy co do inwentarza martwego polegają na utrzymaniu go w należyтым stanie a więc na konserwacji i naprawie. Naprawy przedmiotu dzierżawy

połączone ze zwykłym używaniem i użytkowaniem tegoż, a w szczególności przy dzierżawie gruntów rolnych — naprawy dróg, mostów, budynków itp. obciążają dzierżawcę, przy czym obojętne jest czy naprawa ta jest tylko drobna (inaczej niż przy najmie), natomiast wydzierżawiający obowiązany jest do odbudowy wydzierżawionych budynków, jeżeli zniszczone zostały wskutek przypadku a więc bez żadnego zawinienia ze strony dzierżawcy oraz jeżeli zarazem budynki te konieczne są do prowadzenia prawidłowej gospodarki.

Dzierżawca ma nie tylko prawo, ale i obowiązek korzystania z przedmiotu dzierżawy i prowadzenia prawidłowej gospodarki. Bez zezwolenia wydzierżawiającego nie może przedsięwziąć zmian w zagospodarowaniu przedmiotu dzierżawy, które by były niezgodne z jego dotychczasowym przeznaczeniem.

Wszystkie te przepisy stosuje się tylko w tym wypadku, jeżeli strony nie umówiły się inaczej co do wzajemnych praw i obowiązków.

W przypadku, gdy terminy płatności czynszu nie są określone ani przez umowę ani przez zwyczaj, należy płacić czynsz półrocznie z dołu. Podobnie jak przy najmie, służy wydzierżawiającemu celem zabezpieczenia czynszu zalegającego nie dłużej niż rok, ustawowe prawo zastawu na wniesionych do przedmiotu dzierżawy ruchomościach dzierżawcy, w szczególności służących do prowadzenia gospodarstwa lub przemysłu, a więc na płodach, inwentarzu martwym i żywym.

W braku odmiennej umowy dzierżawę można wypowiedzieć najpóźniej na sześć miesięcy przed upływem roku dzierżawnego a dzierżawę gruntów rolnych na rok z góry, najpóźniej przed początkiem roku dzierżawnego, ze skutkiem na koniec tego roku. Dzierżawca powinien zwrócić przedmiot dzierżawy w stanie odpowiadającym prawidłowej gospodarce.

Jeżeli dzierżawca otrzymał inwentarz z obowiązkiem zwrotu według wartości szacunkowej, ustalonej przy rozpoczęciu dzierżawy, obowiązany jest zwrócić inwentarz tego samego rodzaju i tej samej wartości szacunkowej, przy czym nie odpowiada jednakże za ubytek, spo-

Dzierżawa 4)

wodowany przez wydzierżawiającego lub przez siłę wyższą.

Dzierżawca nie może bez zgody wydzierżawiającego oddać przedmiotu dzierżawy osobie trzeciej w poddzierżawę ani do bezpłatnego używania i użytkowania, a gdyby to uczynił, wydzierżawiający może odstąpić od umowy i żądać odszkodowania.

Przedawnienie ¹⁾

Kodeks Zobowiązań stanowi, że dłużnik może uchylić się od świadczenia, gdy powoła się na upływ czasu, pociągający za sobą według ustawy przedawnienie wierzytelności. Sąd nie może uwzględnić przedawnienia z urzędu.

Jak wynika z tej definicji, przedawnienie nie powoduje wygaśnięcia zobowiązania, lecz daje tylko dłużnikowi prawo uchylenia się od świadczenia a więc zarzut, z którego dłużnik może według swej woli skorzystać lub nie skorzystać.

Przedawnienie jest wprawdzie okolicznością uchylającą prawo, jednak tylko pod tym warunkiem, że dłużnik podniesie w sporze stosowny zarzut. Zarzut ten powinien być podniesiony już w pierwszej instancji, gdyż podniesiony dopiero w postępowaniu apelacyjnym może być pominięty stosownie do art. 404 kodeksu postępowania cywilnego.

Ponieważ przedawnienie wierzytelności nie umarza zobowiązania, przeto świadczenie, spełnione po upływie czasu wymaganego do przedawnienia, nie jest świadczeniem nienależnym i dlatego dłużnik nie może żądać zwrotu takiego świadczenia.

Od przedawnienia odróżnić należy tzw. terminy prekluzyjne, czyli zawite, które na tym polegają, że z mocy przepisu ustawy lub z woli stron prawo, do którego terminy te się odnoszą, jest z góry ograniczone czasowo. Terminy takie przewidziane są np. przy rękojmi za wady fizyczne. Sąd winien odwrotnie jak przy przedawnieniu uwzględnić upływ terminów prekluzyjnych z urzędu.

Od przedawnienia należy także odróżnić zasiedzenie, które polega na tym, że, kto pośród pewnych warunków ustawowych wykonywa faktycznie prawo jako swoje, po upływie pewnego czasu staje się rzeczywiście uprawnionym.

Zrzeczenie się przez dłużnika prawa korzystania z przedawnienia, dokonane przed upływem terminu przedawnienia, czyli zrzeczenie się z góry zarzutu przedawnienia, jak również umowy stron na skrócenie lub przedłużenie terminu przedawnienia są nieważne.

Jeżeli wierzytelność zabezpieczona jest prawem zastawu na rzeczy ruchomej, przedawnienie tej wierzytel-

Przedawnienie ²⁾

ności nie pozbawia wierzyciela prawa uzyskania zaspokojenia z rzeczy otrzymanej w zastaw tak długo, dopóki wierzyciel ma zastawioną rzecz w rękach.

Również w wypadku przedawnienia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, przedawnienie to nie pozbawia wierzyciela prawa zaspokojenia się z nieruchomości obciążonej hipoteką.

Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym wierzytelność stała się wymagalna, tzn. płatna oraz bezwarunkowa, w wypadku gdy był przewidziany warunek zawieszający.

Jeżeli wymagalność zależy od woli wierzyciela, bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym wierzyciel mógł tę wolę wyrazić a więc spowodować wymagalność przez złożenie odpowiedniego oświadczenia woli np. przez wypowiedzenie.

Bieg przedawnienia nie rozpoczyna się jednakże wzęędem:

1. wierzytelności dzieci przeciwko rodzicom przez czas trwania władzy rodzicielskiej;
2. wierzytelności osób pozbawionych lub ograniczonych w zdolności do działań prawnych przeciwko opiekunom ich lub kuratorom przez czas trwania opieki lub kurateli;
3. wierzytelności jednego z małżonków przeciwko drugiemu przez czas trwania małżeństwa;
4. wszelkich wierzytelności, gdy z powodu zawieszenia wymiaru sprawiedliwości albo siły wyższej nie można ich dochodzić przed sądami polskimi.

We wszystkich wyżej wymienionych wypadkach bieg przedawnienia już rozpoczętego ulega zawieszeniu. Zawieszenie nie niweczy jednak tej części terminu przedawnienia, która ubiegła przed zawieszeniem, tak że po ustaniu zawieszenia część ta liczy się do ogólnego terminu przedawnienia, w przeciwieństwie do przerwy biegu przedawnienia, po której przedawnienie liczyć się musi na nowo od początku, a czas, który upłynął do nastania przyczyny przerwy, przepada bez śladu.

Bieg przedawnienia przerywa się:

1. przez uznanie wierzytelności ze strony dłużnika. Uznanie to może być bądź wyraźne bądź nawet milczące, jak zapłata procentów, prośba o zwłokę

Przedawnienie 3)

itp. Uznanie wierzytelności przez dłużnika, aby spowodować przerwę biegu przedawnienia, nastąpić musi przed upływem wymaganego do przedawnienia terminu;

2. przez wniesienie pozwu, przypozwanie, podniesienie zarzutu potrącenia w procesie, wniosku o nadanie klauzuli wykonalności lub o wszczęcie egzekucji, zgłoszenie wierzytelności w postępowaniu układowym lub upadłościowym, zgłoszenie u inspektora pracy wierzytelności z tytułu umowy o pracę oraz w ogóle każdą czynność w postępowaniu sądowym, rozjemczym lub przed sądem polubownym, przedsięwziętą przez wierzyciela celem ustalenia, zabezpieczenia lub dochodzenia wierzytelności. Dla powołania się na przedawnienie wystarczy udowodnić początek biegu przedawnienia, natomiast zawieszenie lub przerwę biegu przedawnienia winien udowodnić przeciwnik.

Kodeks Zobowiązań ustanawia terminy przedawnienia, które stosują się jednakże tylko tam, gdzie ustawy szczególne nie zawierają odmiennych postanowień.

Kodeks Zobowiązań rozróżnia czas przedawnienia ogólny i szczególny. Pierwszy stosuje się do wszystkich przypadków przedawnienia z wyjątkiem tych, dla których przewidziany jest czas szczególny.

Ogólny czas przedawnienia wynosi dwadzieścia lat.

Czas szczególny jest krótszy, bo mieści się w granicach od dwóch do pięciu lat.

Z upływem lat pięciu ulegają przedawnieniu:

1. wierzytelności z tytułu czynszu najmu lub dzierżawy,
2. wierzytelności z zaległych świadczeń okresowych, powstałe z mocy ustawy lub umów, Należą tu wszelkie renty itp.,
3. odsetki umowne i ustawowe,
4. wierzytelności osób, należących do wolnych zawodów oraz osób załatwiających cudze sprawy z urzędu lub dobrowanie, z tytułu wynagrodzenia za świadczenia i zwrotu poniesionych wydatków tuż też wierzytelności z tytułu zaliczek danych tymże osobom.

Przedawnienie ⁴⁾

Z upływem lat trzech ulegają przedawnieniu:

1. wierzytelności z tytułu naprawienia szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, przv czym termin ten liczy się od dnia, w którym osoba poszkodowana dowiedziała się o szkodzie i o osobie obowiązanej do odszkodowania, jednak termin ten nie może być dłuższy od lat dwudziestu od dnia spełnienia czynu wyrządzającego szkodę;
2. wierzytelności pracowników z tytułu wynagrodzenia za pracę i zwrotu poniesionych wydatków tudzież wierzytelności pracodawców z tytułu udzielonych zaliczek.

Z upływem lat dwóch ulegają przedawnieniu:

1. wierzytelności przemysłowców, rzemieślników kupców z tytułu dokonania robót i dostarczenia towaru tudzież wierzytelności rolników z tytułu dostarczenia płodów rolniczych lub leśnych;
2. wierzytelności z tytułu utrzymania, pielęgnowania lub wychowania, nauki, przypadające osobom trudniącym się tym zawodowo lub utrzymującym odpowiednie zakłady;
3. wierzytelności przedsiębiorstw prowadzących hotele, pokoje umeblowane, domy zajezdne, jadłodajnie z tytułu należności za dostarczone gościom mieszkanie, utrzymanie i usługi oraz z tytułu wydatków dla nich poniesionych.

Powyższe przedawnienie następuje, chociażby świadczenia okresowe, praca, roboty, dostarczanie, najem i dzierżawa trwały w dalszym ciągu.

Gdy nastąpiła kapitalizacja zaległych świadczeń okresowych lub odsetek, zamknięcie rachunku, uznanie długu na piśmie lub stwierdzenie długu prawomocnym wyrokiem, wierzytelności w ten sposób ustalone ulegają ogólnemu przedawnieniu dwudziestoletniemu, licząc od dnia ich ustalenia, jednakże jeżeli wierzytelność ustalona w powyższy sposób, obejmuje świadczenia okresowe lub odsetki płatne w przyszłości, świadczenia te lub odsetki ulegają przedawnieniu pięcioletniemu.

Prócz Kodeksu Zobowiązań cały szereg ustaw przewiduje szczególne terminy przedawnienia, jak np. prawo rzeczowe, rodzinne, wekslowe itd.

Gdyby natomiast wytwórca lodów chciał swój towar sprzedawać także poza swoim obejściem, to na taką sprzedaż powinien posiadać — niezależnie od karty rzemieślniczej — osobne uprawnienie. Jakież? Zależy to od sposobu i warunków, w jakich sprzedaż ma się odbywać.

Jeżeli sprzedaż ma być dokonywana w jakimś innym sklepie, w kiosku, budce lub straganie w stałym punkcie ulicy lub placu, to na taką sprzedaż, jako na „przemysł ze stałą siedzibą”, wymagane jest na podstawie art. 7 prawa przemysłowego „potwierdzenie zgłoszenia przemysłu”, a poza tym — koncesja handlowa z rozp. Min. Przemysłu i Handlu z dnia 11. III. 1948 r. Poza tym — jeśli chodzi o sprzedaż na ulicach i placach publicznych ze stałych kiosków, bud i straganów, to tu napotyka się na pewne ograniczenia najpierw ze strony miasta, które z tytułu prawa własności terenu może zabronić przedsiębiorcy prawa urzędzenia sobie postoiu albo uzależnić to prawo od zawarcia umowy dzierżawy miejsca postoiu. Miejskowa władza porządku publicznego zaś może z ogólnych zasad nie zezwolić na urządzenie miejsca sprzedaży w pewnych punktach ulic i placów ze względów komunikacyjnych.

Jeżeli zaś sprzedaż lodów odbywać się ma na ulicach i placach bez stałej siedziby, czyli sposobem okrężnym (obnośnym, obwoźnym), jak to ma miejsce np. przy sprzedaży różnych „pingwinów” i „pingwinków” obnoszonych po mieście w skrzyneczkach (konserwatorach), to na taką sprzedaż wymagana jest — niezależnie od karty rzemieślniczej — licencja na podstawie art. 45 i nast. prawa przemysłowego i koncesja handlowa.

Na czyje nazwisko wydaje się licencję: na nazwisko wytwórni lodów czy sprzedawców?

Art. 45 prawa przemysłowego postanawia, że za przemysł okrężny uważa się sprzedaż towarów wykonywaną *osobiście*. Instrukcja dodaje do tego postanowienia wyjaśnienie, że przemysł okrężny *musi* być wykonywany *osobiście*. Instrukcja jest w tym miejscu błędna. W cytowanym art.

45 mowy nie ma o tym, że przemysł okrężny *musi* być prowadzony *osobiście*, lecz tylko, że za przemysł okrężny uważa się sprzedaż wykonywaną *osobiście*. Sens tego przepisu, opartego na dawnej ordynacji przemysłowej (we własnej osobie § 55), jest zupełnie inny, ten mianowicie, że przemysł okrężny prowadzi zawsze ta osoba, która z towarem krąży, która towar obnosi (obwozi) i sprzedaje, bez względu na jej stosunek prawny do właściciela danego towaru (może to być np. towar wytwórcy, oddany do sprzedaży za przeważająco, jak to zresztą najczęściej ma miejsce przy sprzedaży różnych „pingwinów” i „pingwinków” roznoszonych przez chłopaków).

Licencję na sprzedaż okrężną lodów wystawia władza przemysłowa zawsze na nazwisko osoby, która po ulicach z towarem krąży, obojętnie czy towar jest własnością krążącego czy nie.

Niezależnie od licencji wymagana jest tu koncesja handlowa, która również wydana być powinna na nazwisko tej osoby, która na ulicy sprzedaje.

Oczywiście, że w takich warunkach sprzedaż lodów sposobem obnośnym jest dla wytwórcy praktycznie niemożliwa a to chociażby ze względu na opłaty koncesyjne, licencyjne i rejestracyjne (karta rejestracyjna), które uiścić trzeba od każdego sprzedawcy osobno.

Czy tylko wytwórca lodów jest uprawniony do trudnienia się ich sprzedażą w takiej czy innej formie? Jest rzeczą jasną, że jak wszelkie inne wytwory rzemiosł, tak i lody sprzedawać może każdy, byleby dopełnił warunków odnoszących się do handlu danego rodzaju (koncesja, potwierdzenie zgłoszenia przemysłu albo licencja, karta rejestracyjna). Oczywiście, sprzedawca lodów zaopatrywać się musi w towar u uprawnionego wytwórcy. Błędne natomiast jest rozpowszechnione mniemanie, że tylko wytwórca lodów przysługuje przywilej ich rozprowadzania wśród konsumentów.

W. G.

Łączenie, przenoszenie lub likwidacja przedsiębiorstw i zakładów przemysłowych

W powyższej sprawie podajemy do wiadomości treść okólnika Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 24 listopada 1947 r.

„W celu ustalenia jednolitego trybu postępowania przy łączeniu, przenoszeniu lub likwidacji przedsiębiorstw i zakładów przemysłowych oraz zapewnienia racjonalnego przeprowadzenia tych akcji zarządzam:

1. Połączeniu fizycznemu, przenoszeniu lub likwidacji mogą ulegać tylko przedsiębiorstwa przejęte na własność Państwa w trybie przepisów ustawy z dnia 3. 1. 1946 r. o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej (Dz. U. R. P. Nr 3 poz. 17) a podległe bezpośrednio Ministrowi Przemysłu i Handlu, Centralnym Zarządom Przemysłu, Centralom, Zjednocze-

niom Przemysłu i Dyrekcjom Przemysłu Miejskowego.

2. Przedsiębiorstwa znajdujące się pod zarządem Państwa jako majątek opuszczony, które nie podpadają pod przepisy ustawy z dnia 3. 1. 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr. 3 poz. 17) mogą ulegać jedynie łączeniu administracyjnemu, tj. z zachowaniem ich odrębności fizycznej i rachunkowej.

3. Łączenie, przenoszenie względnie likwidacja przedsiębiorstw lub zakładów przemysłowych wymaga orzeczenia Ministra Przemysłu i Handlu. Umotywowane wnioski w tym celu należy składać do Departamentu Ogólnego Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Departament Ogólny opracuje projekt orzeczenia, który winien być oparty na komisyjnej opinii przedstawicieli Departamentów Planowania,

Ogólnego, Technicznego, Ekonomiczno-Socjalnego i innych funkcyjnie właściwych.

W przypadkach szczególnych Departament Ogólny może zasięgnąć opinii właściwej terytorialnie Wojewódzkiej Rady Narodowej. Orzeczenie wskaże właściwą instancję do przeprowadzenia połączenia, przeniesienia lub likwidacji przedsiębiorstwa względnie zakładu przemysłowego.

4. Instytucja wyznaczona w myśl punktu 3-go do przeprowadzenia, łączenia, przeniesienia lub likwidacji zakładu, obowiązana jest zgłosić opróżnione budynki i urządzenia do Departamentu

Technicznego Ministerstwa Przemysłu i Handlu, który zadecyduje w okresie najpóźniej 6 miesięcznym od chwili powiadomienia czy opróżnione budynki mają pozostać w dyspozycji Ministerstwa Przemysłu i Handlu, czy też winny być przekazane innym władzom.

5. Obowiązek zabezpieczenia i pokrycia kosztów zabezpieczenia opróżnionych budynków i urządzeń aż do chwili przekazania ich władzom wskazanym przez Departament Techniczny ciąży na instytucji wyznaczonej w myśl punktu 3-go.

6. Winni przekroczenia przepisów niniejszego okólnika pociągani będą do odpowiedzialności.

Wystawa Ziem Odzyskanych w Wrocławiu

Pawilon przemysłowy

W miejscu, gdzie niedługo już stanie okazały Pawilon Przemysłowy, dominują obecnie dwa dźwigi, które od paru dni ustawiają konstrukcję stalową przyszłego pawilonu, kończy się poza tym budowa dwu ścian. Trzecia od ul. Wystawowej jest już na ukończeniu. Od strony dziedzińca wystawowego stanie tylko szklana przegroda. Dach będzie płaski, metalowy. Tutaj to właśnie mają nadejść najciekawsze eksponaty ciężkiego przemysłu Dolnego Śląska.

Do Hali Przemysłowej wchodzić się będzie przez lekki, drewniany mostek rozciągnięty między Pawilonem Prostokątnym a Halą. Eksponaty będzie można oglądać z dołu i z góry: na poziomie I piętra Hala będzie otoczona balkonem, który u wejścia będzie szerszy, nie dla wygody zwiedzających jednak: oto ma tam stanąć wielka gipsowa rzeźba, wyobrażająca robotnika. W tej olbrzymiej hali o wysokości 22 m i 2310 m² powierzchni wystąpi ciężki przemysł Ziem Odzyskanych razem również z innymi przemysłami, które mają już swą silną pozycję w ogólnym układzie gospodarczym Śląska: włókienniczym, chemicznym, elektrotechnicznym i innymi. W sali pierwszej (idąc od ulicy Wystawowej) obok, poniżej balkonu z rzeźbą przemysł mineralogiczny zapowiada się bardzo atrakcyjnie: eksponaty od kopalń począwszy, a na kryształach precyzyjnych kończąc, w lustrach, w wodzie i efektach świetlnych.

Naprzeciw sala Optyki i Mechaniki Precyzyjnej z tak ciekawymi eksponatami, jak np.: zegary wodomierze, soczewki, mikroskopy, przyrządy labo-

ratoryjne itp. Honorowe miejsce, bo pod głównym balkonem, zajmie przemysł elektrotechniczny demonstrowując aparaty radiowe (tu po raz pierwszy będzie można zobaczyć z bliska „Pionery”) lampy sceniczne, liczniki, prądnice, reflektory itp. eksponaty wyprodukowane przez dolnośląskie zakłady i fabryki. Przemysł energetyczny wystąpi nie tylko w swojej sali — ale również poustawia i wewnątrz i na zewnątrz pawilonu słupy wysokiego napięcia (najwyższy 34 m wysoki typu linii Śląsk — Łódź, o napięciu 220-tysięcy V) i będzie znajdował się też na terenie otwartym.

Przemysł hutniczy (piece odlewnie), przemysł kotlarski, młyny, pompy, obrabiarki, szlifierki a także maszyny i warsztaty przemysłu **włókienniczego** ukażą nam swe maszyny w pełnym ruchu. W przemyśle **chemicznym** będą nam demonstrować produkcję mydła, lakierów i lekarstw.

Na terenie otwartym staną eksponaty przemysłu transportowego z nowym modelem wagonu osobowego (PaFaWag) na czele. Teren otwarty (6000 m²) pomieści ponadto szereg innych: będą tu duże eksponaty przemysłu hutniczego, dźwigi, kotły, dla których pobudowanie pawilonu specjalnego byłoby rzeczą wprost niemożliwą. Będą stały tylko pod daszkiem, niby pod parasolem i napewno zasłonią sobą całą Halę Przemysłową. Co prawda ma ona być od nich odgradzona tylko szklaną ścianą, niemniej 4 wagony to przecież już prawie pociąg. Wiele wysiłków poświęcono na opracowanie efektów świetlnych. W końcu hali stanie ogromna płaskorzeźba — „Alegoria Przemysłu” i rewelacyjna „ściana wodna” między terenem otwartym a dziedzińcem. Efekt pewny, 50 m długa i 5 m wysoka fontanna odgraniczy Pawilon Przemysłowy od innych części wystawy „A”.

Konserwacja budynków fabrycznych

Czynnikami od których zależy trwałość, dobroć i wartość użytkowa budynków są:

1. kierunek oświetlenia (boczny, górny)
2. warunki pożarowe
3. warunki wentylacyjne
4. izolacja cieplna ścian
5. materiały na ściany, fundamenty i dachy

6. wilgotność i warunki klimatyczne pomieszczeń
7. odkurzanie
8. hałas i akustyka pomieszczeń
9. zabezpieczenie od wstrząsów.

Rozpatrując te czynniki od strony ich utrzymania, jako wypadkowej właściwego zastosowania materiałów do budowy oraz odpowiedniego

rozplanowania działów fabrycznych, musimy przede wszystkim zwrócić uwagę na elementy składowe, tj. fundamenty, ściany, podłogi, sufity, okna, drzwi, dachy itp. Ich stan zły, stały wysoki koszt remontów i szybkie psucie się, wywołują nadmiernie koszty utrzymania. Trzeba więc badać możliwości zasadniczych zmian.

Fundamenty. W istniejących już budynkach konieczne staje się zrewidowanie ścian i podłóg w suterrenach i piwnicach. Jeśli okaże się w nich wilgoć, trzeba bądź przeprowadzić drenaż, osuszyć ściany i podłogi i pokryć je materiałami bitumicznymi bądź też na zewnątrz budynków przekopać rowy, odwodnić fundamenty, stosując te same środki.

Przy nowych budynkach należy pamiętać o zbadaniu gruntu oraz ewentualności zacieków wody powierzchniowej, aby zabezpieczyć się przed koniecznością w następstwie prowadzenia robót odwadniających. W żadnym wypadku nie wolno pozostawić wilgoci w murach fundamentowych (gdyż to zarówno niszczy budynek, pociągając za sobą wysokie koszty reperacji, jak i urządzenia wytwórcze bądź materiały, które będą się znajdować w sąsiedztwie wilgotnych ścian.

Fundamenty betonowe bądź wyprawa betonowa ścian w piwnicach i suterrenach są nieodpowiednie w tych wszystkich wypadkach, kiedy ściany te są narażone na działanie wilgoci lub pary.

Ściany. Uszkodzenia w murach budynków — to rysy, pęknięcia i dziury. Są one dwóch rodzajów: te, które są skutkiem złej budowy, wibracji i rozszerzania się oraz te, które są przyczyną kurczenia się. Zaprawa cementowa zabezpieczy te pęknięcia. Prócz tego odpadanie tynku czy innych wypraw wymaga naprawy. Trzeba dobrze zbadać warunki istnienia i pracy ścian, aby zarówno uchronić je od pęknięć, jak i stosować takie wyprawy, które w eksploatacji okazałyby się najtańsze. Prócz tego przy wyborze materiałów na ściany trzeba uwzględnić nie tylko warunki statyki budowlanej, lecz również sprawę utrzymania we właściwych granicach izolacji cieplnej pomieszczeń. Tu wspomnieć należy o ścianach działowych wewnętrznych, których charakter nosi wyłącznie warunek izolacji jednego pomieszczenia od drugiego. Dość często trzeba zmieniać pojemność sal, wówczas przestawienie ściany wykonanej z płyt jest łatwe i szybkie, gwarantujące jednocześnie 100% wykorzystania materiału. Reperacja tych ścian jest bardzo rzadka. Płyty te jednocześnie doskonale absorbują hałas.

W pomieszczeniach o dużej rozpiętości, stosuje się zamiast ścian kolumny wsporcze, które w piwnicach wzmacnia się betonem, wykonując je całkowicie ze stali.

Przy stawianiu wewnętrznych ścian działowych należy dokładnie jeszcze przeanalizować czy są one konieczne, gdyż czym więcej przestrzeni w fabryce, tym lepsze oświetlenie, wen-

tylacja, ogrzewanie, łatwiejsze dozоровanie pracy, zmniejszenie kosztów utrzymania itd.

Podłogi. Wybór materiału na podłogi ma ogromne znaczenie tak ze względu na jej utrzymanie, jak i warunki pracy wykonywanej na niej.

Podłogi betonowe posiadają cały szereg korzyści a przede wszystkim wymagają stosunkowo mało reperacji, uważane są jednak za niebezpieczne i niehigieniczne ze względu na brak elastyczności i zimno, szkodliwe dla nóg ludzkich. Używać więc ich należy tylko w wypadkach wymagań zabezpieczenia przed przenikaniem wody. Dalej używa się asfaltu, stali, drzewa, płyt stalowych w połączeniu z konstrukcją drewnianą. W biurach, wejściach, halach itp. używa się różnego rodzaju mas plastycznych jak ksyolitu (masy korkowej), linoleum, płyt gumowych. Tym ostatnim zarzuca się jednak śliskość. Stalowych płyt używa się w pomieszczeniach, gdzie praca jest związana z produkcją metalową i z tej racji podłogi z innego materiału mogą ulegać szybkiemu niszczeniu. Podłóg drewnianych używa się tam, gdzie stale znajduje się woda lub kwasy. W tych wypadkach stosuje się również płyty z materiałów kwasoodpornych. Podłogi drewniane muszą być na odwrotnej stronie zabezpieczone od gnicia i butwienia.

Sufity. W budynkach jednopiętrowych są one jednocześnie dachem, wobec czego rozpatrzmy je w odpowiednim dziale. W budynkach wielopiętrowych sufity poza względami statycznymi, jako podłoże następnego piętra, muszą być zabezpieczone (o czym mówiliśmy przy rozpatrywaniu materiałów podłogowych) od przesiąkania. Prócz tego należy pamiętać o ich gładkiej powierzchni, a to z względu na zwiększenie intensywności odbicia światła, co ma duże znaczenie dla równomierności oświetlenia wewnątrz. W związku z tym należy unikać prowadzenia na nich urządzeń uzbrojeniowych budynku. Dobra wyprawa sufitów ma swoje znaczenie również z racji zabezpieczenia pomieszczeń, urządzeń i ludzi od obsypywania się tej wyprawy i trudności naprawy w czasie ruchu fabrycznego.

Okna. Tu należy rozpatrzeć dwa zagadnienia. Pierwsze to jest w ogóle usunięcie okien z fabryki, drugie — przy ich istnieniu — odpowiednia konstrukcja futryn, ram i szkła.

W nowoczesnych budynkach parterowych rozwiązuje się kwestję oświetlenia i wentylacji nie w formie okien a dachów oszklonych. Światło górne jest zawsze lepsze od bocznego, prócz tego ma to znaczenie pożarowe i wentylacyjne. Zbytne powiększanie okien w celu jakoby zwiększenia intensywności światła naturalnego nie jest zalecane z powodu trudności ogrzania, regulacji ciepła i wilgotności.

Oświetlenie w budynkach bezokiennych rozwiązuje się blokami szklanymi w dachu i w górnych częściach ścian. Bloki szklane, czyli tzw. świetliki służą jednocześnie jako komory wentylacyjne, usuwające kurz i dym. Przy oknach bocznych istnieje sprawa futryn i ram, paczą się one i przepuszczają w zimie powietrze chłodne a

jednocześnie ułatwiają wkradanie się wilgoci do ścian. Należy więc zbadać i obliczyć koszt (inwestycja i konserwacja) zastąpienia futryn i ram drewnianych, metalowymi, dalej należy ustalić sposób wentylacji. W ostatnich czasach coraz więcej zaczyna stosować się płyty szklane (w formie cegiełek) zamiast szyb, dających cały szereg udogodnień. W nich na pierwsze miejsce wysuwa się zmniejszenie bicia szyb, dalej uproszczona konserwacja oraz doskonale rozpraszanie światła.

Gorąco i silne promienie słoneczne utrudniają często pracę. Jeśli zastosuje się specjalne szkło pochłaniające znaczny odsetek energii słonecznej (około 55%) zatrzymujące przeszło 25% promieni infrakcyjnych i przepuszczające ponad 75% światła, to w pomieszczeniach, których okna wychodzą na południe i wschód uzyskuje się znaczne polepszenie warunków pracy.

Drzwi. Zarówno rozplanowanie wejść, przejść i wyjść, jak i ich wielkość wywierają swój wpływ na kształt budynku. Trzeba się liczyć z kosztem drzwi nie tylko jako pewnego składnika budynku, ale i z ich rozmieszczeniem. To rozmieszczenie wiąże się z drogami transportu wewnętrznego, z łatwością przenoszenia przez nie materiałów w czasie produkcji, dalej wpływa na zmniejszenie w tym czy innym stopniu powierzchni użytkowej fabryki, wreszcie stwarza mniej lub więcej szkodliwe ruchy powietrza. Należy badać system drzwi otwieranych, rozsuwanych, podnoszonych, ich przeznaczenia, jako drzwi przeciwogniowych, zaporowych itd. Materiał z jakiego drzwi są wykonane, ma duże znaczenie w ich utrzymaniu i konserwacji, co znowu całkowicie jest zależne od przeznaczenia ich oraz miejsca zainstalowania.

Schody. Schody należy badać nie tylko pod względem wytrzymałości i solidności wykonania, ale w trakcie ich używania należy mieć na uwadze obszerność i łatwość przenoszenia materiału i ruchu ludzi, dalej bezpieczeństwo przed wypadkami, spowodowanymi złym stanem stopni, poręczy itp. Wybór materiału na stopnie musi uwzględniać ich trwałość a jednocześnie bezpieczeństwo ruchu ludzi.

Dachy. Pokrycie dachowe i ich stan muszą być zawsze w należyłym stanie, gdyż jakiegokolwiek bądź dziury i uszkodzenia bądź inne błędy niszczą budynek, wewnętrzne urządzenia i materiały w przerobie. Jeśli tylko zmiana pokrycia dachu może przynieść obniżenie kosztów ich konserwacji, to należy zawsze to uczynić. Szczególnie trzeba badać wszelkie dachy konstrukcji drewnianej.

Pokrycie dachu ma duże znaczenie w zagadnieniu izolacji cieplnej; badając więc użyteczność materiałów na pokrycie trzeba i te sprawę mieć na uwadze. Coraz szerzej używane materiały to są — cement, azbest, gips, metal z korkiem, szkło z siatką w postaci dachówek czy płyt. Dachy posiadające świetliki wymagają specjalnej opieki, gdyż te ostatnie przy złej konstrukcji mogą być źródłem poważnych uszkodzeń.

Powstaje obecnie zagadnienie zakonserwowania tych elementów budowli i zabezpieczenie ich przedrdzewieniem, gniciem itp.

Środkami na to są przede wszystkim farby.

Malowanie należy jednak rozpatrzyć nie tylko z powyższej strony. Dobór odpowiednich farb i ich kolorów zależy tak samo od warunków i wpływów atmosferycznych jak i od odbicia światła a więc polepszenia oświetlenia wnętrza oraz niszczenia się w zetknięciu z innymi materiałami i wreszcie ze względów estetycznych.

Badając to zagadnienie dokładnie, można osiągnąć bardzo dobre rezultaty użytkowe a jednocześnie znacznie obniżyć koszty. Na przykład wszelkie przedmioty i urządzenia z żelaza i stali muszą przed malowaniem otrzymać właściwy podkład, zbiorniki wodne — maluje się farbami aluminiowymi, zbiorniki na opał na kolor czarny, podłogi na kolor ciemnoszary, maszyny i urządzenia wytwórcze na kolor szaro-zielonkawą (jasną), ściany i sufity na kolor słomiasto-biały. Powierzchnie wystawione na działanie kwasów, pary, wody bądź wpływów atmosferycznych, muszą być malowane farbami odpornymi na ich działanie. Częstość zamiast malowania używa się materiałów, których sama konsystencja zawiera w sobie składnik zabezpieczający. Do takich materiałów należeć będzie: terazzo — używany na tynki zewnętrzne budynków, terrakota na wyłożenie ścian, jak również płyty szklane itp.

Wyczerpując zagadnienie samych budynków należy zwrócić uwagę na akustykę wewnątrz. Jest to sprawa ściśle związana ze zwalczaniem hałasu, zależnego od następujących czynników: źródła jego powstawania, jego charakteru oraz stopnia słyszalności. Z tego wynika: uniemożliwienie powstawania hałasu, izolacja od hałasu i wreszcie jego pochłanianie. Hałas jest nierozzerwalnie związany z drganiem, gdyż ono jest prawie zawsze powodem powstawania hałasu. Hałas trzeba tłumić u źródła; jeśli to jest niemożliwe należy nie dopuszczać do jego wypromieniowania i w końcu, jeśli i to jest niemożliwe, należy go pochłaniać. Promieniowanie odbywa się przez ściany, sufity, fundamenty, niekoniecznie w miejscu powstawania drgań i hałasu a tam, gdzie powstają identyczne warunki częstotliwości drgań powierzchni odbierających. Jako środków zabezpieczających używa się przede wszystkim materiałów o bardzo małej sztywności dynamicznej w postaci warstw izolacyjnych między maszynami i ich fundamentami; dalej wykładanie ścian materiałami tłumiącymi i wreszcie konstruowanie pomieszczeń o odpowiedniej strukturze akustycznej. Tu pamiętać należy, że urządzenia wentylacyjne doskonale przenoszą hałas. Poza tym istnieje szereg możliwości usuwania źródła hałasu. Do takich należy zaliczyć zastąpienie dzwonków — brzęczykami albo sygnalizacją świetlną, zaopatrzenie drzwi w tłoki hamujące, przeciwdziałające gwałtownym zatrząskiwaniom. Prócz hałasu, jaki powstaje w samej fabryce, należy liczyć się z możliwościami zabezpieczenia się od hałasu przenoszonych z zewnątrz.

Dla wyczerpania całości zagadnienia konserwacji budynków przemysłowych należy zwrócić uwagę na utrzymanie podwórzy i placów fabrycznych oraz ich urządzeń. Porządek, czystość, przeznaczenie każdego metra powierzchni placów dla

celów wytwórczych, zamiana nieużywanych części placów na zielenie, usunięcie szop i ruder zbędnych, doprowadzenie do dobrego stanu nawierzchni dróg na placach, oto zagadnienie, wymagające stałego dozoru i utrzymania. Ogrodzenia, ploty, bramy, zbiorniki napowietrzne itp. muszą być pod stałą kontrolą, naprawianie, konserwowanie, zamiana na trwalsze i lepsze są to wszystkie funkcje ściśle związane z samymi budynkami stanowiącymi kompleks zabudowań przedsiębiorstwa.

Jak z powyższego krótkiego przeglądu spraw związanych z utrzymaniem budynków wynika, jest to zagadnienie poważne, którego nie wolno zaniedbywać, jeśli się chce zachować wartość ich użytkową. Czym lepsze i właściwsze materiały użyto, czym więcej poświęcono uwagi wstępnym badaniom przed budową albo przed modernizacją starych urządzeń, tym więcej zaoszczędzono na przyszłość kosztów na utrzymanie oraz zmniejszono zakres pracy organów, których zadaniem jest utrzymanie urządzeń w stanie użytkowym.

Urządzenia powyższe muszą podlegać regularnej kontroli. Praktyka dowiodła, że takimi terminami powinny być:

1. dla części budynków i dachów co 6—12 mies.
2. dla podłóg co $\frac{1}{4}$ —2 lat
3. dla ogrodzeń co 6—8 mies.
4. dla powierzchni malowanych co 6 miesięcy
5. dla płyt fundamentowych co 6—8 mies.

inż. J. Witowski

Komunikaty i różne wiadomości

Komisja Zaopatrzenia Drobnej Wytwórczości.

Powołując się na pismo Ministerstwa Przemysłu i Handlu — Departamentu Przemysłu Miejscowego — z dnia 8 maja 48, Wydział Kordynacji Izb Przem.-Handlowych podaje do wiadomości, że przy Departamencie Przemysłu Miejscowego powstała Komisja Zaopatrzenia Drobnej Wytwórczości, mająca na celu zaopatrywanie zakładów przemysłowych w surowce i artykuły do produkcji *wyłącznie na eksport*.

Firmy przemysłowe zainteresowane powyższym, winny składać do Departamentu Przemysłu Miejscowego za pośrednictwem właściwej terenowo Izby Przem.-Handl., dodatkowe wnioski (w 4-krotnym wykonaniu) o przydział surowców czy też artykułów tak produkcji krajowej (surowce reglamentowane), jak i importowych.

W wymienionych wnioskach należy wyszczególnić:

1. nazwę artykułu (dokładną specyfikację),
2. do jakich celów jest dany artykuł potrzebny,
3. plan produkcji kwartałami artykułu gotowego,
4. czy surowce i artykuły wymienione we wniosku mogą być zastąpione artykułami zastępczymi (jeżeli tak, podać jakim i w jakim stosunku procentowym do podstawowych),

5. jakie kraje interesują się wyrobami gotowymi (załączając odpisy zamówień albo nie korespondencji z zagranicy).

Co do pozycji 5 poleca się nawiązać kontakt ze Zrzeszeniem Eksporterów i Importerów R. P. Warszawa, ul. Bracka 22 albo jego terenowymi oddziałami, które mogą być w posiadaniu zagranicznych zapytań o różne wyroby gotowe produkcji krajowej.

W wypadku zaakceptowania przez Departament Przemysłu Miejscowego wniosku dot. surowców lub artykułów importowych, firma przemysłowa winna, o ile nie posiada koncesji na przeprowadzanie czynności handlu zagranicznego, zwrócić się do koncesjonowanej firmy handlu zagranicznego, która może dokonać na jej zlecenie importu, jak również eksportu wyrobów gotowych.

Wszelkich informacji w tym zakresie udziela właściwe terenowo Izby Przemysłowo-Handlowe lub Zrzeszenia Eksporterów i Importerów R. P.

Książki nadesłane

Kolipiński Juliusz. Granica Pokoju, Wydawnictwo Zachodnie. Poznań 1948 r. Liczne wykresy i diagramy dwubarwne w tekście. Stron 130. Cena 400,— zł.

Autor omawia terytorium, ludność, dochód społeczny i zużycie dochodu społecznego w Niemczech dzisiejszych. Rozważanie nad tymi sprawami (oraz bilansem inwestycyjnym) prowadzi go do wniosku, że istnieje konieczność przebudowy struktury gospodarczej Niemiec.

Z kolei, argumentami gospodarczymi, przedstawia rolę Ziem Odzyskanych w organizmie Polski. Wynika z nich, że dla Polski Ziemie Odzyskane są warunkiem normalnego rozwoju. W konsekwencji — są również warunkiem normalnego rozwoju gospodarki europejskiej.

Jasno sprecyzowane argumenty, styl prosty, ciekawe wykresy oraz piękna szata graficzna książki — zalecają tę ostatnią nowość Wydawnictwa Zachodniego najwybredniejszym czytelnikom.

Kokot Józef. Polityka gospodarcza Prus i Niemiec na Śląsku. Wydawnictwo Zachodnie. Poznań, 1948 r. Stron 268. Cena 800,— zł.

Wartościowa książka, omawiająca konieczność rewizji dotychczasowych poglądów na gospodarke Niemiec na Śląsku, wykazująca fiasko tej polityki oraz obszernie omawiająca pozycję Śląska w granicach Polski. Śląsk w granicach Polski stwarza organiczne warunki naprawy gospodarki polskiej i życia śląskiego obszaru gospodarczego.

MEBLE BIUROWE

oraz kompletne pokoje i oddzielne sztuki
poleca okazjnie

Magazyn Mebli ST. JANIAK

Poznań, Rybaki 6, w podwórzu - Tel. 49-56

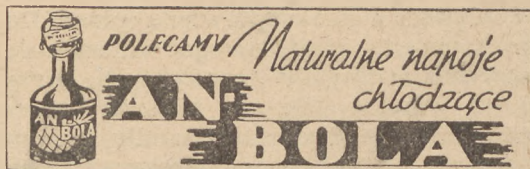

MASZYNY BIUROWE

Bilansówki oraz kasy rejestracyjne

Kupno -- Sprzedaż -- Przeróbki

Centrala Maszyn i Przyborów Biurowych
Cz. Filipiak, Poznań, św. Marcin 32, tel. 88-19

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Adres dla zwrotu: Administracja „Tygodnika Gospodarczego” Księgarnia Wilak, Poznań Kantaka 10

CELOFAN

 do zapraw i do cukierków, biały i kolorowy

papiery pakowe i inne,
kartony skoroszytowe, przebitki i cyklostyle

Szczególnie: satyny i maty do druku i pudełkarskie, białe i kolorowe glanse, papiery i druty introligatorskie

MATERIAŁY PIŚMIENNE

dostarcza natychmiast w sprzedaży hurtowej

ZACHODNIOPOLSKA SPÓŁKA PAPIERNICZA

M. DERDA — W. MAŁACHOWSKI — E. SPRINGER — Sp. z o. o.
POZNAŃ, ulica Roosevelta nr 19 — Telefon 527-54, 517-39

PRZEDSTAWICIELSTWO firmy „GUMA MYSZKA“

Zak

POZNAŃ

Cena ogłoszeń za 1 mm na stronie 4-lamowej zł 25,—.

Ogłoszenia przyjmuje dla instytucji i przedsiębiorstw państwowych oraz firm pozostających pod zarządem państwowym „P.A.P.” Polska Agencja Prasowa, Poznań, Sew. Mielżyńskiego 8 — telefon 42-63.

Redakcja: Izba Przemysłowo-Handlowa
w Poznaniu, ulica Mickiewicza 31
Tel. 518-62, 23-65, 23-66.

Ogłoszenia przyjmuje „PAR” Polska Agencja Reklamy, Fr. Krajna, Poznań, Fr. Ratajczaka 7, Tel. 30-80 i 91-58
i oddziały Kraków, Rynek Główny 46 — Tel. 503-66
Bydgoszcz — Al. 1 Maja 16, Tel. 17-66
Toruń — ul. Małe Garbary 2
Katowice — Warszawska 23, skr. poczt. 790. — Tel. 244-08.

Administracja: Księgarnia Wilak Poznań, ul. Kantaka 10 — Tel. 44-40 45-00.

Konto P. K. O. — V - 4085.

Cena numeru 30,— zł, prenumerata kwartalna 300,— zł.